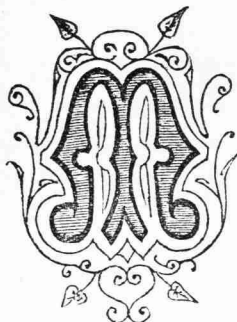

ΕΝ ΟΝΕΙΡΟΝ

ΟΝΟΝ ἔὰν ἐγνώριζα γλῶσσαν τινὰ ἰδιαιτέραν θὰ ἠδυνάμην νὰ περιγράψω τὰς ὀπτασίας τῶν ὕπνων μου. Διὰ τῶν συνήθων λέξεων κατορθῶ μόλις νὰ διατυπώσω ἄχαρι καὶ ἀδέξιον διήγημα, οὐτινος οἱ ἀναγνῶσταί μου βεβαίως οὐδόλως θὰ κατανοήσουν τὸ βάθος·—ἐγὼ μόνος δύναμαι νὰ διακρίνω, ὑπὸ τὰ τόσα περίπου τῶν συνερραμμένων λέξεων, τὴν βαθυτάτην ἄδυσσον.

Φαίνεται ὅτι τὰ ὄνειρα, ἔστω καὶ τὰ πλεόν κατὰ τὴν ἰδέαν μας, μεγάλα ἔχουσι διάρκειαν μόλις ἐπαισθητὴν, τὰς στιγμὰς μόνον ἐκείνας τὰς πάντοτε βραχυτάτας καθ' ἃς τὸ πνεῦμα κυματίζεται μεταξύ ἐγρηγόρσεως καὶ ὕπνου, ἀπατώμεθα ὅμως ἐκ τῆς ἐκτάκτου ταχύτητος μεθ' ἧς ἀντικατοπτρίζονται, διαδέχονται ἀλλήλας καὶ παραλλάσσουσιν αἱ σκηναί. Βλέποντες τόσα πράγματα λέγομεν : ὠνειρευόμην ὅλην τὴν νύκτα, ἐνῶ μόλις ὠνειρευθήμεν μίαν στιγμὴν.

*
* *

Ἡ ὀπτασία μου, περὶ ἧς θὰ ὀμιλήσω, ἴσως εἶχεν ἀληθῆ διάρκειαν ὀλίγων δευτερολέπτων, διότι καὶ εἰς ἐμὲ ἐφάνη βραχεῖα. Τὸ πρῶτον δράμα ἐπαρουσιάσθη διὰ δύο ἢ τριῶν ἐλαφρῶν σκιρτημάτων ὡς νὰ ὕψωνέ τις, ὄπισθεν διαφανοῦς, διὰ μικρῶν βιαίων στροφῶν, τὴν θρυαλλίδα ἀνημμένης λυχνίας.

Κατ' ἀρχὰς ἀόριστος ὑπαύγεια σχήματος προμήκους ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν τοῦ πνεύματός μου ἐκ τῆς ὑπνώδους καταστάσεως τῆς νυκτός καὶ τῆς ἀνυπαρξίας εἰς ἣν εὐρισκόμην.

Κατόπιν ἡ ὑπαύγεια μεταβάλλεται εἰς ἠλιακὴν ἀκτῖνα εἰσερχομένην ἐκ παραθύρου τινός ἀνοικτοῦ καὶ ἐξἀπλουμένην ἐπὶ δώματος. Συγχρόνως ἡ προσοχή μου τεταμμένη ἤδη ἐντείνεται ἔτι· ἀόριστως προαισθάνομαι ὅτι πράγμα τι, ἀγνωῶ ποίας φύσεως, θὰ συγκινήσῃ ἐνδομύχως τὴν ψυχὴν μου.

Τώρα διευκρινίζεται : Είναι ἀκτίς ἐσπερινῶ ἡλίου εἰσερχομένη ἐκ τοῦ κήπου ἐφ' οὗ ἐπιβλέπει τὸ παράθυρον, κήπου μακρὰν τῆς πόλεως ἐν τῷ ὅποιῳ εἶμαι βέβαιος, χωρὶς νὰ ἴδω, ὅτι ὑπάρχουσι χίλια ἄνθη, *φούλια* καὶ *γιασεμιά*. Ἐπὶ τῆς φωτεινῆς ταύτης ἐπὶ τοῦ θαπέδου ἀκτίνος ἢ σκιά δένδρου τινὸς εὐρισκομένου ἐξωθεν διαγράφεται, ἐλαφρῶς ὑποτρέμουσα, — ἢ σκιά ἐνὸς πεύκου...

Ἦδη τὰ σχετικῶς σκιερὰ μέρη φωτίζονται· ἐν τῷ σκιοφῶτι τ' ἀνεπιείμενα καθορίζονται, — βλέπω τὰ πάντα μετ' ἀνεκφράστου συγκινήσεως !

Εἶναι ἀπλούστατα ἐν τούτοις· μικρὸν οἶκημα ἐπαρχιακῆς τινος κατοικίας ἐκ λευκῶν ἐξ ἀσθέστου τοίχων καὶ ψαθίνων ἐδρῶν. Ἐπὶ τραπέζης ὑπάρχει παλαιὸν ὠρολόγιον οὐτινος τὸ ἐκκρεμὲς ἤχει ἀνεπαισθήτως. Πάντα ταῦτα ὅμως τὰ εἶδον κάπου, τὰ εἶδον πολλάκις, ἀλλ' ἔχω τὴν συνειδήσιν τῆς ἀδυναμίας εἰς ἣν εὐρίσκομαι νὰ ἐνθυμηθῶ ποῦ, καὶ ταρασσομαι ἀδημονῶν ὀπισθεν τοῦ σκοτεινοῦ τούτου πέπλου, ὅστις ἐγείρεται πρὸ ὠρισμένου τινὸς σημείου τῆς μνήμης μου, ἐμποδίζων τὰ βλέμματά μου τὰ ὅποια ἐπόθουν νὰ ρίψω πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀγνοῶ εἰς ποῖον παρελθὸν οὐχὶ ἀπομεμακρυσμένον ἴσως. . . .

. . . Εἶναι βεβαίως ἐσπέρα καὶ διακρίνω εὐκρινῶς τὴν χρυσοῦν ἡλιακὴν ἀνταύγειαν τὴν ἡμέρα σθεννυμένην, — καὶ αἱ βελόλαι τοῦ ἐκκρεμοῦς σημειοῦσι τὴν ἕκτην ὥραν. . . Ποίας ἡμέρας ἢ ἕκτη ὥρα ἥτις παρήλθεν ἀνεπιστρεπτὴ καὶ ἐχάθη ἐν τῇ ἀβύσσῳ τῆς αἰωνιότητος ; Ποίας ἡμέρας, τίνος ἔτους ἀπομεμακρυσμένου καὶ ἐκλιπόντος ;

Καὶ αἱ ἔδραι αὐταὶ ἔχουσι τι τὸ ἀρχαϊκόν. Ἐπὶ μιᾶς ἐξ αὐτῶν κεῖται μέγας ἐκ λευκῆς ψάθης πῖλος κόρης. Οἱ ὀφθαλμοί μου προσηλοῦνται ἐπ' αὐτοῦ καὶ τότε ἡ ἀνεκφραστός ἐκείνη φρικίασις μὲ ταρασσεῖ ἐπὶ πλέον. . . . Τὸ φῶς ἐλαττοῦται, ἐλαττοῦται· τώρα μόλις ἀπομένει ὁ ὑποτρέμων φωτισμὸς τῶν συνήθων ὄνειρων. . . Δὲν ἐννοῶ, δὲν ἤξεύρω, — καὶ ἐν τούτοις αἰσθάνομαι ὅτι ἐγνώρισα ἄλλοτε τὰ τῆς οἰκίας ἐκείνης καὶ τὸν βίον ὃν διῆγον ἐν αὐτῇ, — βίον ἡρεμον καὶ μελαγχολικόν, βίον ἐξορίστων. . . .

Ἐνῶ δὲ παρατηρῶ τὸν παρθενικὸν ἐκεῖνον πῖλον ὅστις ἐξαλείφεται κατ' ὀλίγον καθὼς πᾶν ὅ,τι εὐρίσκεται πέραξ αὐτοῦ ἐντὸς φαιώδους τινὸς ὡς τοῦ λυκαυγοῦς χρώματος, αἴφνης ἀστραπιαία σκέψις διέρχεται τοῦ νοῦ μου, ὡς νὰ ἐτέθη ἐν αὐτῷ παρ' ἄλλου ἢ παρ' ἐμοῦ : « Λοιπὸν ἐκείνη ἐπανῆλθε ! »

— Πράγματι δέ, ἐκείνη παρουσιάζεται. Ἐκείνη, ὀπισθὲν μου χω-

ρίς νὰ τὴν ἀκούσω ἐρχομένην· σταθεῖσα εἰς τὸ σκοτεινὸν μέρος περὶ τὸ βάθος τοῦ οἰκήματος ὅπου ἡ ἀνταύγεια τοῦ ἡλίου δὲν φθάνει· ἐκείνη, ἀόριστος ὡς σκιαγραφία χαραχθεῖσα διὰ νεκρῶν χρωμάτων ἐπὶ φαιώδους σκιάς.

Ἐκείνη νεωτάτη, ἀσκεπής, μετὰ καστανῶν βοστρύχων περὶ τὸ μέτωπον διασκευασμένων ἀρχαιοτρόπως· οἱ δύο ὠριότατοι διαυγεῖς ὀφθαλμοὶ τῆς μετ' ἡτένιζον μετ' ἐκστάσεώς τινος μελαγχολικῆς μεμιγμένης μετὰ παρθενικῆς ἀγνότητος καὶ τῇ ἔδιδον ὕφος ὡς νὰ ἤθελε νὰ μοὶ ὁμιλήσῃ· ἴσως οὐχὶ ἀπολύτως ὠραία ἀλλὰ κατέχουσα ἐν τῇ τελειότητι τὰ ὄψωρα ἐξόχου χάριτος. . . . Πρὸ πάντων ὅμως ἦτον ἐκείνη! Ἐκείνη, λέξις ἥτις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν εἶναι ἐξαιρέτως γλυκεῖα προφερομένη· λέξις ἥτις, λαμβανομένη κατὰ τὴν ἔννοιαν ἣν αἰσθάνομαι, συνοψίζει ἐν αὐτῇ πάντα λόγον ὑπάρξεως καὶ ζωῆς, σημαίνει τὸ ἀνέκφραστον καὶ τὸ ἄπειρον. Τὸ νὰ εἶπω ὅτι τὴν ἀνεγνώρισα θὰ ἦτο πολὺ ὀλίγον καὶ λίαν τετριμμένον ἐνῶ πολλὰ ἐδοκίμασα· ἡ ψυχὴ μου ὅλη ἐξανέστη καὶ ὠθεῖτο πρὸς αὐτὴν μετὰ πρωτοφανοῦς δυνάμεως καὶ ὡς κυριευθεῖσα, ὅπως τὴν ἐπανακτήσῃ, ἡ δὲ κίνησις αὐτῆ εἶχε τι τὸ ἀπελιστικόν, τὸ φοβερῶς ἀποπνικτικόν,—ὡς ἡ ἀδύνατος προσπάθεια ἀνθρώπου ζητοῦντος νὰ ἐπανακτήσῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πνοήν, τὴν ἰδίαν του ζωὴν ἐνῶ πρὸ πολλοῦ χρόνου τὸν καλύπτει ἡ πλάξ τοῦ τάφου...

*
* *

Συνήθως ἡ βιαία συγκίνησις ἦν ὑφιστάμεθα ἐν ὀνειρῷ συντριβῆι τοὺς ἀδιοράτους δεσμοὺς αὐτοῦ καὶ τότε τετέλεσται· ἀφυπνίζομεθα. Ὁ εὐθραυστος μῖτος ἀπαξ συντριβῆς, ἐπιπλέει πρὸς στιγμὴν, κατόπιν καταπίπτει καὶ ἐξαφανίζεται τόσον ταχύτερον ὅσον πλειότερον τὸ πνεῦμα προσπαθεῖ νὰ τὸν κρατήσῃ,—χάνεται ὡς διαμελισμένος λεπτός πέπλος εἰς τὸ κενὸν ὃν ζητεῖ τις νὰ συλλάβῃ ἐνῶ ὁ ἄνεμος παρασύρει βιαίως εἰς ἀπομεμακρυσμένα καὶ ἀπρόσιτα βάθη.

Ἄλλ' οὐχί, αὐτὴν τὴν φορὰν δὲν ἀφυπνίσθη καὶ τ' ὄνειρον παρετάθη ἀποσθεννύμενον, τ' ὄνειρον ἐξηκολούθησε θνησκον.

Πρὸς στιγμὴν ἔστημεν ὁ εἰς ἀπέναντι τοῦ ἄλλου, ἀναχαιτισθέντες ἐκ τῆς πρώτης ὀρμῆς τῶν ἀναμνήσεων, δὲν γνωρίζω παρὰ τίνος ἀνεξηγήτου ἀκινήσιος. Χωρὶς φωνῆν, ὅπως ὁμιλήσωμεν, καὶ σχεδὸν ἄνευ ἰδέας ἐν τῷ νῶ, διασταυροῦντες μόνον βλέμματα φασμάτων μετ' ἐκπλήξεως καὶ ἀρρηῆτου ἀγωνίας. . . . Κατόπιν καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ μας ἐπεσκιάσθησαν, ἐλάβομεν σχήματα ἔτι ἀοριστότερα, κινούμενοι ἄνευ λόγου καὶ

ἀκουσίως. Τὸ φῶς ἐλαττοῦται, ἐλαττοῦται πάντοτε· σχεδὸν δὲν διακρίνω πλέον. Ἐκείνη ἐξήλθε καὶ τὴν παρακολουθῶ εἰς εἶδος τι αἰθούσης μετὰ λευκῶν τοίχων, εὐρείας καὶ δι' ἀπλουστάτων ἐπίπλων διεσκευασμένης,—ὡς αἱ συνήθεις ἐπαρχιακαὶ κατοικίαι.

Ἐτέρα σκιά γυναικὸς ἀνέμενεν ἡμᾶς ἐκεῖ φέρουσα καταμέλαναν ἐσθῆτα,—γυνὴ ἡλικιωμένη ἣν ἀνεγνώρισα ἐπίσης ἀμέσως καὶ ἦτις τῇ ὁμοιάζεν, ἡ μήτηρ τῆς βεβαίως,—ἠγέρθη κατὰ τὴν προσέλευσίν μας καὶ ἐξήλθομεν καὶ οἱ τρεῖς, ἄνευ οὐδεμιᾶς προηγουμένης συνεννοήσεως, ὡς ὑπείκοιεντες εἰς συνθήειαν . . .

Πόσαι λέξεις, Θεέ μου, καὶ πόσαι ἀτελείωτοι φράσεις ὅπως ἐξηγήσω κακῶς ὅ,τι συνέβαινε ἄνευ διαρκείας καὶ ἀθορύβως μεταξὺ προσώπων διαφανῶν ὡς ἀνταύγεια, κινουμένων ἄνευ ζωῆς ἐν τῇ αὐξανομένη καθῆ στιγμήν σκοτίᾳ, πλέον θολῶδει καὶ πλέον ζοφερᾷ καὶ αὐτῆς τῆς νυκτός.

Ἐξήλθομεν καὶ οἱ τρεῖς, περὶ τὸ λυκαυγές, ἐπὶ μικρᾶς μελαγχολικῆς ὁδοῦ, λίαν μελαγχολικῆς, περιστοιχουμένης ἔνθεν κάκειθεν ἐκ μικρῶν χθαμαλῶν οἰκίσκων κεκρυμμένων ὑπὸ ὑψιπετῆ δένδρα, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁποίας προησανόμην ἀορίστως τὴν θάλασσαν· ἐντύπωσις μακρουῆς ἐξορίας, μετατοπισμοῦ καὶ πάντα ταῦτα ὀρώμενα ἐν τῷ σκιδόφωτι ἐκείνῳ ὅπου ζῶσιν οἱ νεκροί. Μεγάλα πτηνὰ περιίπταντο ὑπὸ βαρὺν οὐρανόν, καίτοι δὲ ὑπὸ τοιαύτην σκοτίαν, ἐνόμιζέ τις ὅτι εὐρίσκετο κατὰ τὴν ὥραν ἀκριβῶς ἐκείνην, τὴν φωτεινὴν ἔτι, ἥτις ἀμέσως ἔπεται τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Φανερῶς ἐκτελοῦμεν ἐκεῖ συνθήη πρᾶξιν· ἐν τῷ ζόφῳ τῷ κατὰ στιγμήν πυκνουμένῳ, ὅστις δὲν ἦτο ὅμως καὶ ἡ νύξ, ἐκάμνομεν τὸν ἐσπερινὸν μας περίπατον . . .

Ἄλλ' αἱ ἐντυπώσεις αὐται ἄς ἠσθάνθη ἐξηφανίζοντο κατ' ὀλίγον· αἱ δύο γυναῖκες μόνις διεκρίνοντο· μοι ἔμενε μόνον ἡ αἴσθησις δύο ἐλαφρῶν καὶ ἀγαπητῶν φασμάτων βαδιζόντων παραπλεύρως μου . . . Ἀφῆνης ἐκ τῶν δύο γυναικῶν ἡ νεαρὰ ἀποσπᾶται· μόνις διακρίνω τὴν γλυκεῖαν καὶ ὠχρὰν κεφαλὴν τῆς κλίνουσαν ἐλαφρῶς μεταξὺ δύο πτερύγων· ἔφερε πτέρυγας τώρα καὶ μοι ἐφαίνετο τὸσον φυσικὸν τοῦτο! Προησανόμην ὅτι ἂν τὰς ἤνοιγε θὰ ἦσαν πολὺ μεγάλα· ἠτένιζον ἐταστικῶς καὶ σιωπηρῶς, τὴν ἰκέτευσον νὰ μὴ χαθῇ. Χρυσῇ περιέβαλε τὸ σῶμά τῆς λαμπηδῶν καὶ διὰ μειδιάματος ἀνεκφράστου καὶ σχεδὸν ἀφανοῦς μοι ἔλεγεν ὅτι πρέπει νὰ φύγη ὑπέικουσα εἰς ἀνωτέραν θέλγισιν. Ἡ ὠχρὰ ἀγαπητὴ μορφὴ μὲ τοῦ ἀγγέλου τὸ μειδιάμα σθέννυται ἠρέμα, ἀπομακρύνεται καὶ τὴν θείαν πτήσιν τῆς πρὸς τοὺς οὐρανοὺς παρηκολούθη

ἄπλετος αἴγλη καὶ πάγκαλος χρυσὴ δόξα. Κατόπιν, οὐδέν· τὸ πᾶν ἐσθέρ-
σθη διὰ παντός ἐν τῇ ἀπολύτῳ νυκτὶ τοῦ ἀληθοῦς ὕπνου.

*
**

Ἐκοιμήθην πολὺ κατόπιν τοῦ ὄνειρου τούτου, —μίαν, δύο ὥρας δὲν
γνωρίζω· ὅτε ἠγέρθην καὶ ἐπανήλθον αἱ σκέψεις ἐνεθυμήθην τ' ὄνειρόν
μου καὶ ἐνδόμυχος συγκίνησις, πίεσις ἀσυνήθης τῆς καρδίας μὲ κατέ-
λαβε. . . Ἐν τῇ μνήμῃ ἐπανέβλεπον κατ' ἀρχὰς τὸ ὄραμά μου κατὰ
τὴν στιγμὴν τῆς ἐντάσεώς του, ὅτε δηλ. ἐσκέφθην *ἐκείνην* ἀναγνωρί-
σας τὸν μεγάλον τῆς πῖλον ἐπὶ τῆς ἔδρας καὶ τὸ μέρος ὅπου ἐφάνη ὅπι-
σθέν μου. . . Κατόπιν ἀνεπόλουν βραδέως τὰ ἐπίλοιπα : τὰς τόσον
ἀκριβεῖς λεπτομερείας τοῦ γνωστοῦ μοι οἰκήματος, τὴν γυναῖκα τὴν
μᾶλλον ἠλικιωμένην ἣν διείδον ἐν τῇ σκοτίᾳ, τὸν περίπατον ἐν τῇ ἐρήμῃ
ἐκείνῃ ὁδῷ, τὴν θαυμασίαν τῆς ἀγαπητῆς κόρης πτῆσιν, ἣτις κατεσύν-
τριψε τὴν καρδίαν μου. . . . Ποῦ λοιπὸν ἠγάπησα πάντα ταῦτα ;
'Ανεζήτουν ταχέως ἐν τῷ παρελθόντι μετ' ἀνησύχου τινος θλιβεραῖς ἀδη-
μονίας, βέβαιος ὅτι θ' ἀνεύρισκον. . . .

*
**

Ἡ ἀνθρωπίνη κεφαλὴ εἶναι πλήρης ἀναριθμητῶν ἀναμνήσεων, συσο-
ρευμένων συγκεχυμένων· ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ χίλια ἴνες συνεσφιγμέναι
ἐν τοῖς σκοτεινοῖς θαλάμοις τοῦ ἐγκεφάλου ἀφ' ὅπου δὲν θὰ ἐξέλθωσι
ποτέ. Ἡ μυστηριώδης χεὶρ ἢ κινῶσα καὶ περιστρέφουσα ταύτας συλ-
λαμβάνει κάποτε τὰς πλέον ἀλησιμονήτους καὶ τὰς φέρει εἰς τὸ φῶς
κατὰ τὰς ἡρέμους στιγμὰς αἵτινες προηγούνται τοῦ ὕπνου. Αὐτὴ ἣν
διηγοῦμαι δὲν θὰ ἐπανέλθῃ ἴσως ποτὲ πλέον ἀλλὰ καὶ ἂν ἐπανέλθῃ,
ἐτέραν τινα νύκτα, πάλιν δὲν θὰ μάθω τι πλείοτερον περὶ τῆς παρθένου
ἐκείνης ἀφοῦ καὶ ἐν τῇ ζωῇ αὐτῇ ἦτο τὸ διηγετικὸν ὄνειρόν μου.

(1893)

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Γ. ΜΑΝΤΖΑΒΙΝΟΣ

ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ ΤΗΣ ΩΡΑΙΑΣ

(ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ)

Σπυρίδωνι Δε Βιάζη

I

ΑΙΣ θύραις ἄνοιξε καὶ παραδώσου
Φράγκα πεντάμορφη καὶ λυγερή,
'Ἀσκέρι ἀτρόμητο θωρεῖς ἐμπρὸς σου,
Σὲ περιζῶσαν παντοῦ οἱ ἐχθροί